

ПРИЛОГ

ПРИСТУП ЕЛЕКТРОНСКИМ ИЗВОРИМА: ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА ДИГИТАЛНЕ БИБЛИОТЕКЕ СЛОВЕНИЈЕ У ПОГЛЕДУ РАЗВОЈА МРЕЖНОГ ПРИСТУПА ЕЛЕКТРОНСКИМ САДРЖАЈИМА

Даша Покорн, Зоран Крстулович, Кармен Штулар Сотошек
-приказ рада са COBISS конференције-

Татјана Брзуловић Станисављевић*

Универзитетска библиотека “Светозар Марковић” у Београду

Дигитална библиотека Словеније (<http://www.dlib.si>) је мрежни информациони портал за управљање знањем. Овај портал нуди бесплатно претраживање и слободан приступ дигиталним садржајима без икаквих ограничења. Корисници могу претраживати богат садржај ове библиотеке: часописе, књиге, рукописе, мапе, фотографије, музику и приручнике. Претражује се по библиографским подацима као што су на пример назив дела, аутор и слично. Цео садржај дигиталне библиотеке доступан је у пуном тексту. Ако је књига штампана пре 1945. године, и није доступна преко портала

dLib.si, може се наручити дигитална копија књиге преко међународног сервиса Е-књиге на захтев.

Дигитална библиотека Словеније део је Народне и универзитетске библиотеке у Љубљани (Narodna in univerzna knjižnica). Овај пројекат први пут је био представљен јавности 2005. године. Део је и Европске библиотеке, заједничког пројекта европских националних библиотека. Намењен је свима који користе Интернет, а нарочито је користан истраживачима и научним радницима јер им нуди велику виртуелну колекцију која покрива различите научне области. Када се користи садржај дигитал-

*brzulovic@unilib.bg.ac.rs

не библиотеке преко dLib.si портала морају се поштовати ауторска и сродна права.

Постојање ове дигиталне библиотека је веома важно јер се на једном месту могу прегледати све збирке актуелних информација и објекти словеначке културне баштине, који су похрањени у NUK-у и другим словеначким библиотекама. Пројекат је допринео ширењу словеначког језика, културе, науке и уметности. Финансиран је од стране Министарства за културу, Министарства за високо школство, науку и технологију и Норвешке владе. Циљеви дигиталне библиотеке су да побољша доступност информацијама, повећа присутност словеначког језика и проценат употребе информацијских извора у библиотекама и другим институцијама из области културе и образовања, развија сарадњу са другим библиотекама, истраје на трајном чувању словеначке културне баштине (*slovenike*).

Крајем 2009. године резултати стварања дигиталне библиотеке су веома видљиви. Организација посла текла је у три фазе: позајмљивање грађе, похрањивање и дистрибуција. Дигитална библиотека Словеније организована је да прикупља изворну аналогну грађу коју претвара из аналогног облика у дигитални облик, као и изворну дигиталну грађу. За потребе похрањивања дигиталног садржаја развија дигитални архив, намењен похрањивању целокупне садржине дигиталне збирке Словенике. Дистрибуција садржине одвија се преко мрежног портала, који се користи у складу са смерницама за е-доступност. Технолошка решења портала заснована су на имплементацији протокола *Open Archive Initiative(OAI)*, аутоматском преузимању података из локалне базе COBISS и метаподацима у моделу Dublin Core-a.

Предности дигиталне библиотеке су:

1. једноставан и брз приступ до стручне и научне литературе
2. већа видљивост радова словеначких научника и страживача

3. семантичка повезаност међу различитим садржајима

4. доступ до изворних научних садржаја који су на други начин тешко доступни а представљају богату културну и научну баштину

5. проналажење докумената у мрежном окружењу

6. подешавање претраживања потребама научно-истраживачких радника

Дигитална библиотека Словеније садржи:

1. Словеначку библиографију

Штампана словеначка библиографија у употреби је од 1945. године, па све до пре неколико година, као и верзија на CD-рому. Да бисте је користили морали сте доћи у библиотеку, а сада је ситуација промењена. Можете је користити путем Интернета кад год желите. Садржи 70.000 записа радова које су издали словеначки издавачи, на словеначком језику или је аутор словеначког порекла.

2. Словеначку ретроспективну библиографију чланака

Ова база података омогућава коришћење ране словеначке периодике. Библиографија чланака садржи библиографске записе за све чланке публиковане у првим словеначким новинама *Lublanske novice* (1797-1800), и у другим новинама штампаним до краја другог светског рата. Библиографија садржи 300.000 чланака са територије данашње Словеније у периоду 1797-1945.

3. Старе мапе са територије Словеније

Колекција садржи мапе које датирају од 16. до 19. века, и веома су важне за националну идентификацију и културну баштину. У колекцији се налази 50 мапа словеначке територије насталих у периоду 1548-1924, као и 15 планова главог града Љубљане из периода 1800-1950.

4. Колекцију портрета познатих Словенаца

Ова колекција садржи преко 900 портрета, разгледница и цртежа познатих словеначких писаца, уметника, научника, сликара. Међу

њима су Иван Цанкар, Отон Жупанчич, Франце Прешерн и други.

5. Копитареву колекцију

Ова колекција садржи 13.300 скенираних страна из 34 средњовековна рукописа, на старословенском језику, глагољници и ћирилицы. У колекцији се налазе 22 српска ћирилична рукописа из Србије, 13-15. век, 1 ћирилични рукопис из бивше југословенске републике Македоније, 13. век, 5 бугарских ћириличних рукописа из 13-15. века, 1 рукопис глагољице из Хрватске, 13 век и многи други.

6. Записе старе словеначке музике

Ова колекција садржи 100 звучних записа соло певача и ансамбла из времена другог светског рата. Углавном је реч о етно музици и делимично неким хумористичким сценама са певањем.

7. Текуће дневне новине – у припреми

У припреми је дигитализација текућих дневних словеначких новина у пуном тексту. Ова база моћи ће да се користи на три начина: да би се прегледале дневне новине од корица до корица, да се читају новине у пуном тексту

и да се претражују пуни текстови и библиографски подаци.

8. Лиценциране базе података

Годинама је НУК нудио различит приступ подацима лиценцираних база података преко адресе <http://nuk.uni-lj.si/nuk/mreznik.html>. Данас су сви извори доступни преко јединственог портала dLIB. si.

Као посредник који покрива отворен приступ дигиталном садржају, дигитална библиотека остаје, а све више она постаје и кључни фактор у демократизацији друштва и основа његовог напретка.

